

جغرافیای شیراز

که نشانگر قدمت این شهر با عظمت در دوره های پیش از اسلام است (متن دو خست شماره ۲۲ و ۶۰). شیر در فارسی اوستایی به معنی شهر است و راز در زبان به معنی اسرار می باشد. بر حسب اصول دستوری چون دو حرف هم جنسی کنار هم واقع شوند یک حذف می شود شیراز، شیراز است گردد به معنی شهر راز.

شیراز مرکز استان فارس در جنوب غربی ایران است. شیراز با جمعیت یک میلیون و ۲۹۷ هزار و ۱۴۰ نفر (برآورد سال ۲۰۰۶م)، پنجمین شهر پر جمعیت ایران است. موقعیت جغرافیایی این شهر در ارتفاع ۱۲۸۶ متری از سطح دریا در دامنه‌های رشته کوه زاگرس است. امروزه شیراز را قطب الکترونیک ایران می خوانند.

شیراز بر افتخار شهر راز و نیاز، شهر عشق و هنر، مهد اندیشه های عارفانه و عاشقانه است.

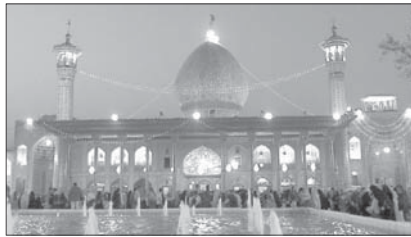
شیراز شهر اولیای دیار عاشقان، در علم ریاضی و هنر و عرفان، سرزمین شهیدان صاحب کمال و عروس ملک ایران است. شیراز شهر فارسیان پاک و مهربان و باصفاس، شیراز جنت مکان به القاب شریف و زبیا مزین است. دارالفضل، دارالسلام، دارالملک، دارالعلم و دارالولایه از این نمونه‌هاست.

بر اساس نوشته‌های الواح گلی کشف شده در تخت جمشید نام شیراز با واژه های «تی رازی ایش» و «شسی رازی ایش» ذکر کرده است

اماکن زیارتی و مذهبی

آرامگاه شاهچراغ (ع)

حضرت میر سید احمد فرزندان امام موسی کاظم (ع) معروف به شاهچراغ برادر حضرت امام رضا(ع) در آغاز قرن سوم هجری به شیراز هجرت نموده و در همان جا وفات یافته است.

مسجد وکیل

این مسجد به نام مسجد سلفانی وکیل معروف است و از آثار پر ارزش دوره زندیه به شمار می رود این مسجد هم اکنون محل برگزاری نماز جمعه شیراز است.

علاوه بر بزرگی از ارزش و اهمیت تاریخی نیز برخوردار است. کاشی کاری زیبا حجاری ستون های ۹۸ گانه و منبر یکپارچه مرمرین آن از شاهکارهای دوره زندیه به حساب می آید.

مسجد جامع عتیق

مسجد جامع عتیق از کهن ترین مساجد استان فارس است. این مسجد پس از لشکر کشی عمر لیث صفاری در سال ۲۷۶ هجری قمری به شیراز به شکرانه پیروزی و تصرف این شهر بنا شد. کار ساخت این بنا در سال ۲۸۱ هجری قمری خاتمه یافت.

مسجد نوحهدا

نام این مسجد که پس از مسجد جامع عتیق، کهن ترین مسجد شیراز است، در قدیم مسجد انابک بود. ساخت بنای اولیه این مسجد در سال ۵۱۸ هـ.ق توسط انابک سعیدین رنگی آغاز شد و در سال ۶۱۵ هـ.ق به اتمام رسید.

آستانه سید علاءالدین حسین (ع)

این زیارتگاه که در جنوب شرقی شیراز قرار دارد، بارگاه حضرت سید علاءالدین حسین برادر شاهچراغ(ع) است که در اواخر قرن دوم هجری و اوایل قرن سوم، هنگامی که برای دیدار برادر خود امام رضا(ع) از راه شیراز عازم نوس بود، در شیراز شهید و به خاک سپرده شد. بنای روی مقبره در آغاز در زمان خلفه ثانی والی فارس ساخته شده ولی بنای اساسی تزیینات، کاشی کاری و گنبدسازی آن در زمان صفویه صورت گرفته است.

بقعه علی بن حمزه

این بقعه در کنار پل دروازه اصفهان قرار گرفته و محل دفن یکی از امامزادگان است که صحن و حرمی بزرگ و زیبا دارد.

نقش رجب

به نظر می رسد شاهان اشکانی علاقه چندانی به ایجاد نقش برجسته نداشته و تنها نقش برجسته های از شاهان محلی در جنوب غربی ایران (اکثرا در خوزستان) برجای مانده است. سیا اقراض سلسله اشکانی و روی کار آمدن شاهنشاهی ساسانیان، ایجاد نقش برجسته بار دیگر رونق گرفت. رویکرد شاهان ساسانی به نقش برجسته بیشتر به منظور بزرگداشت وقایع مهم دوران حکومت خود بوده از جمله تاجگذاری (دیپسم بخشی) و پیروزی در جنگ. اردشیر بابکان موسس سلسله ساسانی، پنج نقش برجسته برای یادبود پیروزی خود بردارد پنج (آخرین شاه اشکانی) و دریافت دیپسم شاهای از اهورامزدا در محل های از جمله نقش رجب، نقش رستم و فیروزآباد ایجاد کرد. شاپور اول، جانشین اردشیر بابکان، و کرتیره، مویبد قدرتمند اوایل ساسانیان، نیز نقش برجسته ای در این مکان ایجاد کردند که در این جا به بررسی نقش رجب می پردازیم.

در ۵۶ کیلومتری شمال شرقی شیراز و در ۳ کیلومتری شمال تخت جمشید در سمت راست جاده و در مقابل راهی که به نقش رستم منتهی می شود، در داخل شکافی در کوه که به نظر می رسد در ابتدا غار بوده، ۴ نقش برجسته به چشم می خورد که از مهم ترین آثار به جای مانده از اوایل دوره شاهنشاهی ساسانیان است. این محل به نام نقش رجب مشهور است و دلیل نامگذاری آن هنوز مشخص نیست. در فرصت الدوله شیرازی در کتساب آثارالفتح از این محل به نام نقش قهرمان یاد کرده است.

نقش برجسته های چهارگانه به ترتیب ایجاد به این شرح می باشد. ۱- دیپسم بخشی به اردشیر بابکان ۲- دیپسم بخشی به شاپور اول ۳- شاپور اول و درباریان ۴- کرتیرس مویبد و سنگ نبشته

منسوب به وی اولین نقش برجسته که در بدو ورود به شکاف به چشم می خورد و در دیواره انتهایی نقش رستم مربوط به دیپسم بخشی اهورامزدا به اردشیر بابکان است. در مرکز صحنه اردشیر بابکان در سمت چپ و اهورامزدا در سمت راست ایستاده اند. اردشیر دست چپ خود را به نشانه احترام با گرفته و با دست راست خود در حال گرفتن دیپسم یا حلقه شاهی از دست اهورامزدا است. اهورامزدا نیز شانه ای از گیاه مقدس در دست چپ خود گرفته است.

پشت سر اردشیر شخصی ایستاده که یادگیری را بر سر شاه گرفته است که این شخص در تمام نقوش مربوط به اردشیر دیده می شود. در پشت سر این شخص نیز شاپور اول در حالی که دست راست خود را به نشانه احترام بالا گرفته ایستاده است. دو زن که احتمالاً نقر سمت راست همسر اردشیر است در حالی که به وسیله ستونی از این مجلس جدا شده اند در پشت سر اهورامزدا در حال ادای احترام هستند. دو کودک بین اهورامزدا و اردشیر ایستاده اند که نقش کودک سمت راست نمادی از اهورامزدا است و نقش کودک سمت چپ به احتمال زیاد هرمز اول است

در این نقش برجسته سنگ نبشته ای نرزیسه خط پهلوی در کنار پیکر اردشیر موجود است که آسیب دیده ولی ترجمه بخش خواناسی آن به این مضضون است "این زردشت از میان رفتی بود و من که شاهنشاهم آن را از نو برقرار نمودم" دومین نقش برجسته در سمت راست نقش اردشیر قرار دارد که صحنه دیپسم بخشی اهورامزدا به شاپور اول، جانشین اردشیر بابکان و دومین شاه ساسانی است. اهورامزدا در سمت چپ و شاپور اول در سمت راست قرار دارند و هر دو سوار بر اسب هستند. اهورامزدا با دست راست حلقه شاهی را به سوی راست خود دراز کرده و شاپور نیز با دست گرفته است. اسبها نیز سرهای خود را پایین گرفته و به صورت قرینه دستان خود را بالا گرفته اند. متأسفانه صورت های اهورامزدا و شاپور هر دو به شدت آسیب دیده اند.

سومین نقش برجسته در سمت چپ نقش اردشیر و تقریباً روبروی نقش دیپسم بخشی به شاپور واقع شده که در آن شاپور اول سوار بر اسب و پشت سرش هرمز اول ولیعهد شاپور و هشت نفر از بزرگان و درباریان ساسانی ایستاده اند. صورت های این نقش نیز مانند نقش قبلی در حمله اعراب مهاجم به شدت آسیب دیده اند. بر سینه اسب شاپور سنگ نبشته ای به سه خط یونانی، پارسی و پهلوی حجاری گشته که ترجمه آن به شرح زیر می باشد "این پیکری است از یغ مزدا پرست خدایگان شاپور، شاه شاهان ایران و ایران (به معنی غیر ایرانیان) که چهره از بزدان دارد فرزندان یغ مزدا پرست خدایگان اردشیر

مراکز باستانی و تاریخی

عمارت کلاه فرنگی باغ نظر

این باغ با انبوه درختان سر به فلک کشیده سرو و نارنج در سال های پیش از سلطنت کریمخان زند احداث شده است. کریمخان عمارت کلاه فرنگی، از گنبدخانه و بعضی از ساختمان های دیگر را در آن محوطه بنا کرد. در دوره قاجار نیز حسین علی میرزا فرمانفرما عمارتی در نزدیکی عمارت خوشید احداث کرد. در وسط باغ نظر که به باغ موزه نیز مشهور است عمارت هشت ضلعی بسیار زیبایی ساخته شده که به کلاه فرنگی مشهور است.

مدرسه خان

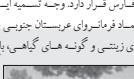

بنای تاریخی مدرسه خان در شهر شیراز قرار گرفته است. این عمارت کبیر به وسیله الله وردیخان ولی فارس و فرزندان او امانت خان ساخته شده است.

باغ گلشن

این باغ در منتهی الیه خیابان عقید آباد واقع شده است. حدود ۱۲ هزار متر مربع مساحت دارد و از زیباترین باغ های تاریخی شیراز است. باغ گلشن در عصر صفویه از باغ های آباد و مهم شیراز به شمار می آمد و گردشگن حکمرانان و پادشاهان بود عمارت دو طبقه وسط باغ آب‌انبار و زیرزمین های کاشی کاری شده از دیهانی های این باغ هستند. مالکیت این باغ هم اکنون در دست وزارت دفاع می باشد و به حوزه نظامی تبدیل شده است.

آرام م

ارم به عنوان یکی از زیباترین بناهای ایران در استان فارس قرار دارد. وجه تسمیه این بناغ عمارت و باغی بزرگ است که به فرمان شاهان پسر عماد فرمانروای عربستان جنوبی به منظور رقابت با باغش ساخته شده است. این بناغ با انواع گل های زیستی و گونه های گیاهی، باغ گیاهی دانشگاه شیراز است.

باغ دلشای

این باغ یکی از باغ های تاریخی شیراز است که در نزدیکی آرامگاه سعیدی واقع شده است سابقه آبا و اجدادی و رونق باغ دلشای به دوران پیش از اسلام و به دوره حکومت ساسانیان نسبت می شود. این باغ ۵۷ هکتار مساحت دارد و هم اکنون از گردشگاه های دیدنی شیراز است.

باغ چهل تن

در مساحتی کوتاه از شمال حافظیه، محوطه ای مشجر و باصفا وجود دارد که دارای چهل سنگ مزار هم تراز است. قدمت این باغ به عهد کریم خان زند می رسد و گورهای داخل محوطه باغ نیز به نیمه دوه قرن ۱۳ هجری مربوط است.

باغ هشت تان

کسی بالاتر از باغ چهل تن، محوطه پر درخت دیگری به نام هشت تان با آب و باغ و بنای زیبایی وجود دارد. آرامگاه شاه شیخ شهریار آل مظفر، مندوم، خواجه حافظ و متوفی به سال ۷۶ هجری در این باغ قرار دارد.

باغ جهان نما

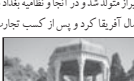
در شهر شیراز در کنار خیابان دروازه قرآن باغی به نام جهان نما که از آثار بازمانده از دوران کریمخان زند می باشد وجود دارد. دیوار آجری با نمای ساده آن از بیرون نمایان است و درون آن باغ و عمارتی نظیر عمارت کلاه فرنگی با چهار حوض و محوطه ای وسیع که شبیه باغ موزه پارس است، قرار دارد.

آرامگاه حافظ

حافظ و نام آوزترین شعرا و عرفای ایران زمین است که در سال ۷۳۶ هجری قمری در شیراز متولد شد و در سال ۷۹۱ هجری قمری به سرای باقی شافت. آرامگاه حافظ در مکانی به نام حافظیه در شمال شهر شیراز قرار گرفته دارد.

آرامگاه سعیدی

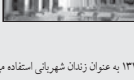
سعیدی نویسنده و سخن سرائ بزرگ قرن هفتم هجری قمری در شیراز متولد شد و در آنجا و نظایه بغداد به تحصیل پرداخت و سپس سفری طولانی به بین‌النهرین، شام، سباز و شمال آفریقا کرد و پس از کسب تجارب فراوان به شیراز باز گشت. آرامگاه شیخ ابراهیم جعفری به سعیدی، در تنگ سعیدی و در قره ای به همین نام واقع شده است. هم اکنون این قره ای با اتصال به شهر که شهرک سعیدی معروف است. سعیدی در سال های بین ۶۹۵-۶۹۱ هجری قمری وفات یافت.

آرامگاه خواجهی کرمانی

خواجهی کرمانی در ۶۸۹ هجری قمری در کرمان متولد و در ۷۳۴ در شیراز وفات یافت. آرامگاه کمال‌الدین ابولفضل متخلص به خواجهی (۷۳۲-۶۸۹ هـ.ق) در تنگ لاله کبر و در جوار دروازه قرآن قرار دارد.

آرام گریختانی

آرام گریختانی در حقیقت لادرونی و قصر سلطنتی سلسله زندیه در شهر شیراز بود. این آرام که به شکل قلعه آجری یا دیوارهای بلند ساخته شده که در هر چهار گوشه آن برجی بزرگ برپاست. ساختمان شهریاری، در مقابل این آرام ساخته شده و از خود آرام از سال ۱۲۵۰-۱۳۱۵ به عنوان زندان شهریاری استفاده می شد.

بخشی از تالارها و اتاق های مرمت شده آن نمونه ای از بناهای سبک معماری دوره زندیه را نشان می دهد.

